

Rome, 15 mei 2022

De heilige Titus Brandsma

(Johan Gortworst)

Het was schitterend weer in Rome toen Titus Brandsma op 15 mei, met nog negen andere religieuzen, heilig werd verklaard. Ruim vijftigduizend pelgrims waren op het Sint-Pietersplein samengekomen om dit indrukwekkende moment te vieren.

De eer die Titus Brandsma is verleend, straalt ook af op Nederland. De trots op onze landgenoot klonk breed door in de media, waarin de verschillende aspecten van het leven van Titus Brandsma werd besproken. Daarnaast hoorde je ook onwettigheid over de waarde van heiligverklaringen. Is die nog wel van deze tijd? Hoe zit dat met het wonder dat na aanroeping van pater Titus plaatsvond? Zijn principiële verzet tegen het nazisme en zijn martelaarsdood in het concentratiekamp Dachau kreeg veel aandacht. Daarnaast zijn vele activiteiten voor kerk en samenleving, die getuigen van zijn rotsvaste geloof en intense betrokkenheid met medemensen. Nu hij heilig is verklaard, gelooft de kerk dat hij God zo dicht is genaderd, dat hij voor ons als gelovigen tot voorspraak mag zijn.

Waarom je leven geven?

Titus Brandsma is een martelaar. Hij was bereid om uit liefde voor Christus geweld te ondergaan en zelfs daarvoor te sterven. Je leven geven, het kostbaarste wat een mens bezit. Waarom zou je dat doen? We worden door alle medische kennis steeds ouder en beschouwen het als vanzelfsprekend dat we recht hebben op een lang en gelukkig leven dat bekroond wordt met een gezonde oude dag. Waarom zou je dat in de waagschaal stellen voor een man die ruim tweeduizend jaar geleden in Israël rondliep en woorden van vrede en verzoening verkondigde? Een man die opriep om je in te zetten voor de verworpenen van de aarde? Een man die zei de waarheid en de weg te zijn naar de verlossing van al het kwaad in de wereld? Hij moest het zelf met de dood bekopen. Geen sterk verhaal.

Desondanks kent hij veel volgers....

Al meer dan tweeduizend jaar zijn er mannen en vrouwen die zich toch door die woorden geïnspireerd weten. Ze vinden Zijn boodschap zo belangrijk dat ze daarmee naar alle uiteinden van de wereld trekken. Een flink aantal overleeft die verkondiging niet. Andere gelovigen kunnen in eigen land hun mond niet houden als zij onrecht zien en voor deze verdrukten opkomen. Niet zelden belanden ze in de gevangenis of worden in koelen bloede vermoord. Het zijn er elk jaar meer dan je vermoedt. Pater Titus was één van hen.

Mensen blijken hun leven niet alleen te willen geven voor hun geloof. We zien op dit moment in Oekraïne dat veel mensen ook bereid zijn hun leven te geven voor hun vaderland. Door de moderne media staan we er met onze neus bovenop. Zo zie je de

ene dag op de televisie een gezin, zoals wij, comfortabel levend in een vredige stad. De volgende dag zien we tot ons afgrijzen dat die flat is verwoest en een wanhopige moeder tussen de puinhopen naar haar man en kind zoekt. Je schrikt, want hun leven lijkt op dat van ons. De mannen pakken de wapens op en trekken ten strijde. Velen gaan de dood tegemoet. Komen wij ook een keer voor die keus te staan? Je leven geven om te beschermen wat je dierbaar is? Of voor wat je gelooft?

Christen zijn is niet vrijblijvend

We vingen een glimp van de gevolgen van die keuzes op bij de bijeenkomst in de O.L. Vrouwekerk in Apeldoorn op 12 april jl. In een oecumenische herdenkingswake met kerkleiders van tien christelijke kerkgenootschappen herdachten we de martelaren vandaag. De bijeenkomst was georganiseerd door de Gemeenschap van Sant'Egidio. Tijdens deze viering werden alleen al ruim honderddertig mensen genoemd die in de afgelopen jaren voor hun door Christus geïnspireerd werk zijn vermoord. Daaronder ook negen leden van de Sant'Egidio gemeenschap uit Mbau in Mozambique. Onthoofd. Hoe is het mogelijk denk je dan. Zelfs als je vriend wilt zijn van de armen ben je al voor machthebbers een risico en word je vermoord.

De Italiaanse historicus Andrea Riccardi en stichter van de Sant'Egidio gemeenschap, verzamelde in zijn boek 'De eeuw van de martelaren' talloze verhalen van mannen en vrouwen die vanaf de 20e eeuw zijn vermoord omdat ze christenen waren. Hij spitte daarvoor het omvangrijke archief van de 'Commissie Nieuwe Martelaren' van het Vaticaan door. In dit archief worden brieven, rapporten en notities bewaard die uit alle hoeken van de wereld naar Rome zijn gestuurd. Per continent beschrijft hij de omstandigheden waarin deze mensen werkten en uiteindelijk stierven. Het duizelt je als je die verhalen leest. We leven in een

land van godsdienstvrijheid, maar een paar uur vliegen verderop ben je om die reden je leven niet zeker. Dat is de harde les van dit boek.

Pater Titus ging ons voor

Titus Brandsma zal als martelaar vanaf nu nog meer gaan inspireren dan hij al deed. Er zijn veel teksten van hem bewaard gebleven. Het is ook heel bijzonder dat er ooggetuigen waren van de martelingen die hij in Dachau heeft moeten doorstaan. Een daarvan is broeder Karmeliet Rafaël Tjhuis (1913 -1981) die het kamp overleefde. Zwaar getraumatiseerd en voor de rest van zijn leven getekend, dat wel. In zijn boek 'Innerlijke reis Dachau. Voorbij de grens' beschrijft hij de laatste dagen van Titus Brandsma. Je kunt niet anders dan stil en verdrietig worden als je leest hoe deze frêle man is geslagen en vernederd. Rafaël Tjhuis vraagt hem, nadat hij door een kampbewaarder bruut is mishandeld, waaraan hij denkt als hij geslagen wordt. Pater Titus bekent dat hij steeds bidt 'Heer, vergeef het hem!'

'Bij al zijn pijnen moet hij zeker aldoor zijn blik op de lijdende Christus gericht gehad hebben, want waar haalt hij anders de kracht vandaan om dit met zoveel kalmte te verdragen?' overdenkt Tjhuis in diepe bewondering.

'Habt keine Angst!'

Titus Brandsma zal net als al die andere heiligen diepe angst en twijfel hebben gekend. Elk mens kent angst. Als je geen angst kent, kan je ook niet voorstellen dat een ander angst heeft en dat maakt een echte ontmoeting met je medemens bijna onmogelijk. Maar ondanks die angst gaven pater Titus en al die andere martelaren en heiligen niet op. Sterker, de angst kreeg uiteindelijk niet de overmacht omdat ze geloofden in die man die tweeduizend jaar geleden op aarde liep. Voor Titus Brandsma was hij de Levende op wie hij kon vertrouwen en wie hij liefhad.

'Habt keine Angst!' waren ook de woorden van paus Johannes Paulus II in 1978 bij zijn eerste rede na zijn verkiezing tot paus. 'Weest niet bevreesd!' het waren ook de woorden van de engel aan de herders bij de geboorte van Christus. Het waren ongetwijfeld ook de woorden die pater Titus de kracht hebben gegeven zijn lijden te doorstaan.

Aan het eind van zijn boek neemt Rafaël Tjhuis een voorschot op de heiligverklaring van pater Titus. Hij beseft dat hij voor zijn beurt spreekt, maar dat deert hem niet. Hij schrijft nooit voor de zielenrust van pater Titus gebeden te hebben, maar al wel tót hem. 'Want voor ons bestond geen twijfel dat door zijn dood voor pater Titus de hemelpoort was geopend.'

'Heilige Titus Brandsma - wees onze voorspraak.'